

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРОГРАМА ПРОХОДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

для студентів II курсу,
які навчаються за спеціальністю 054 «Соціологія»

Видавництво НУА

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРОГРАМА
ПРОХОДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

для студентів II курсу,
які навчаються за спеціальністю 054 «Соціологія»

Харків
Видавництво НУА
2021

УДК 316.6(076)
М-54

*Затверджено на засіданні кафедри соціології та гуманітарних дисциплін
Народної української академії
Протокол № 12 от 05.04.2021*

Автор-упорядник: *Н. П. Гога*
Рецензенти: канд. психол. наук, доц. *Ю. Ю. Ходикіна*
канд. пед. наук, доц. *З. І. Шилкунова*

Методичні рекомендації та програма складені для студентів, які навчаються за бакалаврською програмою (спеціальність 054 «Соціологія»). Містять інформацію про основні завдання соціально-психологічної практики, етапах її організації, зміст, завдання для студентів, додатки, перелік базової та додаткової літератури.

М-54 Методичні рекомендації та програма проходження соціально-психологічної практики : методичні рекомендації для студентів, які навчаються за спеціальністю 054 «Соціологія». Нар. укр. акад., [каф. соціології та гуманітарних дисциплін] ; авт.-упоряд. Н. П. Гога. Харків : Вид-во НУА, 2021. 16 с.

Зміст

<i>Вступ</i>	5
<i>1. Мета, завдання та принципи практики</i>	6
<i>2. Організація соціально-психологічної практики</i>	7
<i>3. Зміст практики</i>	7
<i>4. Форми та методи контролю</i>	8
<i>5. Критерії оцінювання</i>	8
<i>6. Вимоги до складання звіту</i>	9
<i>7. Перелік рекомендованої літератури</i>	11
<i>Додаток № 1</i>	12
<i>Додаток № 2</i>	13
<i>Додаток № 3</i>	14

Вступ

Соціально-психологічна практика студентів факультету «Соціальний менеджмент» - невід'ємна складова програма підготовки студентів в галузі соціально-психологічного супроводження підготовки персоналу.

Зміст і організація практики визначаються положенням про проведення практики студентів, навчальним планом спеціальності, програмою безвідривної підготовки студентів, вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів.

Основною метою проведення соціально-психологічної практики для студентів II курсу є активізація, відпрацювання, закріплення, поглиблення знань, отриманих в ході засвоєння навчальних дисциплін, таких як загальна психологія, соціальна психологія, вікова психологія, психодіагностика, педагогіка, психологія девіантної поведінки, теорія соціальної роботи та т. д.

В результаті проходження практики повинні сформуватися наступні компетенції:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 15. Здатність використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі гуманітарних і соціально-поведінкових наук.

СК10. Розуміння соціальної обумовленості особистості, ролі індивіда в життєдіяльності соціальних організацій, спільнот і суспільств.

СК13. Здатність до аналізу соціально-психологічного аспекту функціонування великих груп, організацій, психологічних особливостей різних соціальних груп та об'єднань.

СК14. Навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності та організаційної поведінки

КСП 1. На основі соціологічних, психологічних, правових та інших знань здійснювати комплекс заходів щодо управління персоналом організації.

КСП 3. На основі соціологічних, психологічних та інших знань здійснювати комплекс заходів щодо ефективної комунікації (міжособистісної, організаційної, зовнішньої), налагодження зав'язків з громадськістю.

1. Мета, завдання та принципи практики.

Соціально-психологічна практика студентів II курсу факультету «Соціальний менеджмент» (спеціальність 054 «Соціологія») забезпечує підвищення рівня професійної підготовки фахівців у сфері «Людина-Людина», підготовки майбутніх соціологів, дозволяє систематизувати та закріпити теоретичні знання й практичні навички з таких базових дисциплін, як «Соціальна психологія», «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Психологія девіантної поведінки» та розвинути навички здобуті під час проходження ознайомчої психолого-педагогічної практики.

Також під час проведення практичного дослідження студент має можливість відпрацювати на практиці методики, розглянуті в рамках курсу «Психодіагностика».

Психолого-педагогічна практика передбачена навчальним планом в 4-му семестрі. Керівництво практикою здійснюється викладачами психологічних дисциплін кафедри соціології та гуманітарних дисциплін ХГУ «НУА».

Основними принципами організації практики є:

- 1) зв'язок практики з вивченими теоретичними курсами;
- 2) зв'язок практики з соціальним контекстом, відповідність її змісту та організації вимогам, що пред'являються в сучасному соціумі до фахівців соціальної сфери (психологів, педагогів, фахівців із соціального захисту, волонтерів тощо);
- 3) комплексний характер практики, що передбачає здійснення міжпредметних зв'язків психологічних, педагогічних і соціологічних дисциплін;
- 4) диференціація і індивідуалізація змісту і організації психолого-педагогічної практики з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і конкретних умов баз практики.

Основними завданнями практики є:

- 1) виховання професійно значущих якостей особистості фахівця соціальної сфери;
- 2) формування відповідального ставлення до одержуваної професії;
- 3) закріплення і збагачення психологічних, педагогічних і соціологічних знань в процесі їх використання при вирішенні конкретних соціально-педагогічних завдань;
- 4) знайомство з сучасним станом соціальної сфери (структури служб соціального захисту та позанавчальної організацією роботи з дітьми в літній період);
- 5) формування та розвиток професійних компетенцій.

Під час проходження практики студенти повинні придбати практичні навчання та навички в наступних напрямках діяльності:

- співпраці з колективом бази практики (ДОТ, шкільний табір, служба у справах сім'ї та молоді, волонтерськими спільнотами) та її основним контингентом (дітьми, клієнтами соціальних служб і т.п.);
- підготовки й проведення заходів виховної спрямованості;

- аналізу особливості розвитку дитячого колективу;
- використання методів соціально-психологічних і педагогічних досліджень (спостереження, природний експеримент, тестування, проєктивних методик, соціометрії);
- аналізу результатів психологічних досліджень і застосування їх в організації навчально-виховного, консультативного процесу.

2. Організація соціально-психологічної практики.

Організація психолого-педагогічної практики студентів на базах практики здійснюється лабораторією планування кар'єри.

Проходження практики можливо в:

1. дитячих оздоровчих таборах;
2. пришкільних таборах;
3. Харківському обласному (міському) центрі соціальних служб для молоді (ХОЦССМ), молодіжному парламенті;
4. волонтерських центрах.

У період проходження практики студенти знайомляться з організацією та системою роботи відповідних підрозділів, беруть участь в повному циклі підготовки та проведення психологічних досліджень, працюють педагогами-організаторами.

Специфіка цієї роботи вимагає від студентів:

- психолого-педагогічного мислення;
- знання вікових закономірностей розвитку психічних процесів;
- розуміння індивідуальних процесів відмінностей в темпераменті, характері, здібностях, самосвідомість дітей (клієнтів);
- вміння проводити психолого-педагогічну діагностику особистості і колективу;
- володіння навичками ведення бесіди, активного слухання, дозволу міжособистісних конфліктів в колективі;
- вміння розробки та проведення заходів, а також складання конкретних практичних заходів з надання допомоги у соціальній адаптації дітей та підлітків;
- володіння комунікативними та організаційними навичками;
- суворого дотримання правил охорони праці та пожежної безпеки, обов'язкового проходження вступного інструктажу та інструктажу на робочому місці.

3. Зміст практики.

Залежно від місця проходження практики студент отримує завдання зі збору та обробки психолого-педагогічного матеріалу. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці робіт на конкурси, конференції, круглі столи тощо. Під час практики студент зобов'язаний вести щоденник, в якому слід:

- а) проводити психолого-педагогічний аналіз кожного дня роботи в таборі або в ХОЦССМ (з аналізом проблем клієнтів), відзначаючи при цьому

досягнення і невдачі в роботі, аналізуючи власну поведінку в конкретних ситуаціях, що сприяє або перешкоджає виходу з конкретної ситуації;

б) відзначати конкретні види виконуваних робіт, проведених заходів, докладати сценарії заходів або методики тестування;

в) записувати всі спостереження за окремими дітьми і групами (або поведінкою клієнтів під час бесіди), аналізуючи можливі причини і мотиви поведінки в тій чи іншій ситуації (неприпустимо обмежуватися тільки констатацією тих чи інших фактів і подій).

г) записувати дії, що вживаються для вирішення виявлених проблем та їх результативність.

4.Форми та методи контролю.

Студент-практикант зобов'язаний не пізніше терміну, визначеного навчальним планом, представити на кафедру:

- письмовий звіт;
- щоденник практики, оформлений та підписаний керівниками практики;
- відгук-характеристику з бази практики.

Звіт з практики захищається під час заліку, який приймається представниками кафедри та деканату, а також ЛПК. Обов'язкова наявність презентації, що ілюструє хід практики.

5. Критерії оцінювання.

Оцінка за підсумками практики складається з наступних критеріїв:

- 1.відвідування бази практики (контролюється керівником);
- 2.своєчасність подачі звіту;
- 3.повнота аналізу і наукова обґрунтованість висновків;
- 4.відповідність звіту вимогам щодо оформлення та структури;
- 5.логічність та структурованість доповіді;
- 6.форма презентації звіту на захисті;
- 7.відповіді на питання комісії;
- 8.творчій підхід до вирішення виявлених проблем.

Успішність проходження практики визначається за 100-бальною шкалою за такими видами робіт:

1. виконання теоретичних завдань практики – 20 б.
2. виконання практичного дослідження практики – 40 б.
3. наявність звіту – 20 б.
4. захист практики – 20 балів

Також на оцінювання впливає відгук від керівника практики від організації.

90-100 балів за проходження практики виставляється за:

- високий рівень виконання функціональних обов'язків, окремих доручень та завдань, відсутність зауважень і порушень за час проходження практики;

- підготовлений відповідно до вимог і наданий в строк звіт по практики з обов'язковою наявністю практичних рекомендацій за результатами практики;
- під час захисту практики демонстрацію глибокого розуміння специфіки виконання функціональних обов'язків, бачення практичних кроків у вирішенні проблем, виявлених під час практики.

70-89 балів виставляється за:

- гарну оцінку за виконання функціональних обов'язків, окремих доручень і завдань, незначні зауваження за час проходження практики;
- підготовлений відповідно до вимог і наданий в строк звіт по практики;
- під час захисту практики демонстрацію глибокого розуміння специфіки виконання функціональних обов'язків, бачення практичних кроків у вирішенні проблем, виявлених під час практики.

50-69 балів виставляється за:

- задовільну оцінку за виконання функціональних обов'язків, окремих доручень і завдань, кілька суттєвих зауважень за час проходження практики;
- підготовлений відповідно до вимог і наданий в строк звіт по практики;
- під час захисту практики демонстрацію розуміння специфіки виконання своїх функціональних обов'язків.

Шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за національною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	незараховано

6. Вимоги до складання звіту.

Для узагальнення матеріалів, зібраних студентами в період проходження практики, і підготовки звіту відводиться 5 днів. Загальний обсяг звіту 20-25 сторінок набраного тексту.

Оптимальною вважається структура звіту, яка включається в себе наступні розділи:

1. Вступ (2-3 стор.), В якому студент описує місце проходження практики, перераховує проведені заходи, використані діагностичні методики.

2. Основні розділ (10-20 стор.), В якому:

- наводиться короткий сценарій проведених заходів, робиться їх критичний аналіз; відзначаються успіхи, досягнення, організаційні недоліки;

намічаються шляхи усунення психолого-педагогічних недоліків, допущених при проведенні заходів;

- наводяться психолого-педагогічні спостереження, які включають результати психологічної діагностики, гіпотези про причини тих чи інших особистісних особливостей дитини чи підлітків, які підтверджуються або спростовуються результатами тестування; описуються бесіди з дитиною або клієнтів і їх соціальним оточенням в рамках, а також зміни в особистості і поведінку;

- аналізується структура дитячого колективу (дослідження проводиться за допомогою методу соціометрії);

- на підставі даних психологічної діагностики складається портрет дитини, загону, групи дітей, клієнта соціальних груп.

3. Висновок (2-3 стор.), який представляє собою підсумкову частину звіту та містить сукупність висновків (найбільш важливі та актуальні результати дослідження); комплекс практичних рекомендацій щодо вирішення психолого-педагогічних проблем дитячого колективу або клієнтів.

Висновки і практичні рекомендації є демонстрацією оволодіння студентом навичками самостійної практичної діяльності та психолого-педагогічної діагностики, а також основами психологічного консультування. Рекомендується зазначити ті труднощі, з якими студент зіткнувся під час практики, поділитися своїми пропозиціями з приводу організації практики.

Про рівень сформованості професійних умінь і навичок студентів можуть свідчити наступні критерії:

- якість роботи;
- ступінь самостійності у висновках і рекомендаціях;
- характер труднощів і варіанти їх рішень під час виконання завдань;
- ступінь задоволення від якості виконання теоретичної та практичної частини практики.

Заключна частина

Містить загальні висновки про цілі, завдання практики і аналіз досягнутого, стислий опис того, що студент дізнався за час практики, і які завдання ставить перед собою за результатами виконаної роботи.

Додатки до звіту з практики

Можуть містити таблиці соціометричних досліджень, інших методик, приклади результатів проєктивних методик (малюнки, твори і т.п.) сценарії проведених заходів, план-сітку заходів ДОТ, плани роботи ХОЦССМ, фотографії, ілюстрації і інші документи, які, на думку, студентів дозволяють глибше розкрити результати практики і довести її ефективність для формування професійних компетенцій.

1. Перелік рекомендованої літератури.

1. Ануфрієва, Н.М., Зелінська, Т.М. та Єрмакова, Н.О. (2016). *Соціальна психологія*. Київ: Каравела, 296 с.
2. Венгер, А.Л. (2015) *Психологические рисуночные тесты : иллюстрированное руководство*. М. : ВЛАДОС – ПРЕСС, 160 с.
3. Волянчук, Н. Ю. Ложкін, Г. В., Винославська О. В. та ін. (2019). *Соціальна психологія*. Київ: КПШ ім. Ігоря Сікорського, 254 с.
4. Галян, І.М. (2014). *Психодіагностика*. Київ : Академвидав, 464 с.
5. Гога, Н.П. (2019) *Психодіагностика : учебное пособие для студентов 2 курса, обучающихся по специальности «Социология» / Нар. укр. акад., [каф. социологии] ; авт.-сост. Н. П. Гога*. Харьков : Изд-во НУА, 80 с.
6. Грановская, Р.М.(2016) *Элементы практической психологии*. СПб : Питер, 567 с.
7. Гребень, Н.Ф. (2017). *Психологические тесты для профессионалов*. Минск : Современ. шк., 488 с.
8. Дружинін, В.Н. (2016) *Психологія загальних здібностей*. СПб.; М.; Харків; Мінськ: Питер, 359 с.
9. Дуткевич, Т. В. (2016). *Загальна психологія*. Київ : Центр учбової літератури, 388 с.
10. Зелінська, Я.Ц. (2017). *Кризове психологічне консультування : навч. посіб.* Київ : ІПК ДСЗУ, 173 с.
11. Ільїна, Н., Мисник С. (2017) *Загальна психологія: теорія та практикум : навч. Посібник*. Київ : Університетська книга, 352 с.
12. Корольчук, М.С., Осьодло, В.І. (2015) *Психодіагностика : навч. пос.* Київ : Ельга, Ніка-Центр, 424 с.
13. Мельничук, О.Б. (2017) *Основи психоконсультування та психокорекції : навч. посіб. для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія» та спеціалізацією «Соціально-психологічна реабілітація»*. Київ : Каравела, 390 с.
14. Поліщук, В.М. (2017). *Соціальна психологія*. Суми: Університетська книга, 217 с.
15. Кушнір, Ю.В., Кушнір, В.П. (2012). *Психодіагностика : навч. посіб. для студентів-соціологів*. Донецьк: КиЦ, 346 с.
16. Савчин, М.В. (2018) *Загальна психологія : навч. посіб.* Харків : Академія, 344 с.
17. Скорюк, В.Д. (2017). *Социальная психология в схемах и комментариях*. Киев: Сварог, 228 с.

Зразок титульної сторінки

ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
факультет «Соціальний менеджмент»
кафедра соціології та гуманітарних дисциплін

ЗВІТ

про проходження соціально-психологічної практики

в _____

студента(ки) групи СМ-21

*Керівник практики
від організації:*

від вnz :

Дата здачі звіту по практиці
« ____ » _____ 20__ р.

Оцінка _____

Підпис керівника практики

Завдання для студентів, які проходять практику в дитячих оздоровчих таборах різного профілю та шкільних таборах.

1. Написати та додати план роботи з загоном на зміну.
2. Вести педагогічний щоденник, де щодня будуть фіксуватися а) основні найважливіші події дня, цікаві з точки зору розвитку колективу і особистості дитини; б) аналіз причин цих подій (з точки зору теорії вікових закономірностей і етапів групової динаміки); в) план своїх дій з приводу цих подій (стратегію своєї поведінки на наступний день); г) отриманий результат, самоаналіз роботи.
3. Провести і проаналізувати дослідження дитячого колективу за методикою Я. Морено (соціометрія).
4. Провести психологічне дослідження по індивідуально обраної тематики з урахуванням вікових особливостей. За результатами дослідження підготувати аналітичну довідку.
5. Підготувати та провести самостійно 2-3 заходи в дитячому колективі і зробити їх письмовий аналіз із зазначенням цілей, короткого алгоритму проведення і рефлексії за таким планом: що вийшло - чому; що не вдалося - чому; чому навчила мене дана форма роботи.
6. Розробити та провести захід (вид заходу за вибором) на соціально значиму тему.

Завдання для студентів, які проходять практику в Харківському обласному центрі соціальних служб для молоді (волонтерських організаціях).

1. Вивчити структуру, цілі, завдання, основні напрямки діяльності ХОЦССМ.
2. Ознайомитись з основними документами та літературою, які забезпечують діяльність центру.
3. Провести дослідження проблем сучасної молоді (грунтуючись на діяльності центру), розробити рекомендації по роботі з різними групами молоді.
4. Провести дослідження (тестування, анкетування, опитування) за методиками, що застосовуються в центрі.
5. Взяти участь в 2-х заходів, які проводяться в рамках діяльності Харківського обласного центру молоді (волонтерської організації).
6. Проаналізувати та прикласти матеріали з практичній діяльності (вибрати один напрямок).

Перелік психодіагностичних методик.

1. Діагностика внутрішньосімейних стосунків за допомогою проєктивної методики «Три дерева».
2. Діагностика мотиваційної структури особистості В. Е. Мільмана.
3. Дослідження акцентуацій характеру К. Леонгарда.
4. Дослідження рефлексивності (методика А.В. Карпова).
5. Дослідження самооцінки дітей (методика «Драбинка»).
6. Дослідження рівня довіри у дітей (проєктивна методика «Будиночок»).
7. Дослідження креативності дітей (методика Торренса).
8. Методика «Дерево» для діагностики адаптації учнів в школі.
9. Методика «Будинок - Дерево - Людина» Дж. Бука.
10. Методика «Хто Я» М. Куна, Т. Макпартленда.
11. Методика «Радості і прикроці» (методика незакінчених пропозицій).
12. Методика «Малюнок сім'ї».
13. Методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса.
14. Методика діагностики рівня шкільної тривожності Т. Філіпса.
15. Методика вивчення агресивності дітей «Крокодил».
16. Методика вивчення мотивації навчальної діяльності А.А. Реана.
17. Методика дослідження лідерських якостей Є. Жарикова, Є. Крушильницького.
18. Методика дослідження особистісної спрямованості (оптиміст / песиміст).
19. Методика дослідження загальної толерантності особистості.
20. Методика дослідження стресостійкості.
21. Методика дослідження типів мислення.
22. Методика дослідження рівня адаптивності.
23. Методика дослідження рівня педантичності.
24. Методика дослідження емоційного інтелекту.
25. Методика дослідження етнічної толерантності.
26. Методика ситуативної та особистісної тривожності дітей Ч.Д. Спілбергера.
27. Морфологічний тест життєвих цінностей.
28. Опитувальник ДДО О. Клімова.
29. Опитувальник професійної готовності.
30. Опитувальник рівня суб'єктивного контролю (УСК).
31. Проєктивна гра «Пошта» (модифікація тесту Е. Антонії і А. Біне).
32. Тест «Кактус» М.А. Панфілова.
33. Тест «Конструктивний малюнок людини».
34. Тест «Неіснуюча тварина».

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРОГРАМА
ПРОХОДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ПРАКТИКИ

для студентів, які
навчаються за спеціальністю
054 «Соціологія»

(українською мовою)

Автор-упорядник ГОГА Наталія Павлівна

В авторській редакції
Комп'ютерний набір: *Н. П. Гога*

Підписано до друку 10.06.2021. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура «Таймс».
Ум. друк. арк. 0,93. Обл.-вид. арк. 1,0
Тираж 5 пр. Зам. №

Видавництво
Народної української академії
Свідоцтво № 1153 від 16.12.2002.

Надруковано у видавництві
Народної української академії

Україна, 61000, Харків, МСП, вул. Лермонтовська, 27.

